

Smartphoneverbod in het onderwijs: balans tussen gezondheid, concentratie en vrijheid

Op 20 december 2024 keurde de Vlaamse Regering principieel het voorontwerp van het decreet over lerenden en organisaties in het onderwijs goed. Dat decreet voert verschillende maatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 door én een smartphoneverbod.

Het decreet voorziet onder andere dat secundaire scholen vanaf 1 september 2025 meer vrijheid krijgen bij het invullen van het differentiatie-urenpakket in de eerste graad. Zij zullen kunnen kiezen om al die uren in te vullen met meer algemene vakken (zoals Nederlands en wiskunde) of met praktijk- of technische vakken. Zo kunnen scholen vanaf het eerste jaar beter inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en tegelijkertijd afstemmen op de finaliteit (arbeidsmarkt, doorstroom, dubbel) en onderwijsvormen aso, tso, kso en bso in de latere jaren. Het voorontwerp van decreet wordt nu voor advies voorgelegd aan de Vlor en zal in januari ook met de sociale partners worden besproken.

Smartphoneverbod

Wat niet aan de media-aandacht ontglipte, is het smartphoneverbod op basisscholen, in de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs en tijdens de lessen in de derde graad. De berichtgeving over die maatregel van Vlaams minister van Onderwijs Zuhair Demir (NV-A) leidde tot snelle reacties van de leerlingenvertegenwoordiging en de onderwijскоepels.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen deelt de bezorgdheden die ten grondslag liggen aan de beslissing. Volgens de koepel hebben scholen de afgelopen jaren zelf al maatregelen genomen en ze betwijfelen of er vraag is naar zo'n ingreep van bovenaf. Het GO! stelt dat veel scholen al werken met een vorm van smartphoneverbod, vooral in de klas. Het GO! was zelf geen voorstander van een algemene regel, maar zal nu haar scholen ondersteunen. De koepel van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs, OVSG, reageert ook gemengd. Volgens hen ontnemt het verbod de scholen het vertrouwen en de kans om zelf een beleid te voeren. Ze wijzen erop dat in sommige scholen kansarme leerlingen hun smartphone mogen gebruiken als rekenmachine. De Vlaamse Scholierenkoepel betreurt dat hij niet betrokken werd bij de beslissing om het smartphoneverbod in het secundair onderwijs in te voeren. Uit hun onderzoek blijkt dat scholieren wel voor strengere regels zijn, maar geen rigide verbod willen. Vooral in de hogere jaren is er weinig steun voor de maatregel. De Scholierenkoepel benadrukt dat een totaalverbod geen rekening houdt met de dagelijkse realiteit van scholieren, die vaak niet anders kunnen dan hun smartphone gebruiken om bijvoorbeeld Smartschool te raadplegen om eventuele wijzigingen in de lesroosters te volgen.

Verbod op slimme apparaten

De Vlaamse Regering plant verder nog een verbod op slimme apparaten in het basis- en secundair onderwijs. Dat zijn elektronische apparaten die verbonden kunnen worden met andere apparaten via telefoon- of andere netwerken of draadloze protocollen. Het gaat dan bijvoorbeeld om smartphones, maar ook smartwatches, bluetooth oortjes en gsm's die niet kunnen verbinden met wifi of andere mobiele netwerken. In de derde graad van het secundair onderwijs zou het verbod enkel gelden tijdens de lessen, niet op de speelplaats.

Het voorstel is gebaseerd op buitenlands onderzoek dat aantoont dat een verbod op slimme apparaten de concentratie bevordert, afleiding vermindert, de schoolresultaten en het welzijn van leerlingen verbetert en het sociale klimaat op school versterkt, aldus minister van Onderwijs Zuhair Demir (N-VA). Tegelijk blijft er ruimte voor scholen om een eigen beleid te voeren.

De Vlaamse Regering voorziet uitzonderingen, bijvoorbeeld om medische redenen, voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften of voor onderwijsdoeleinden zoals bepaald door de school. In de tweede en derde graad van het secundair onderwijs zouden ook individuele leerlingen gebruik kunnen blijven maken van slimme apparaten bij persoonlijke omstandigheden, mits toestemming van de directie of diens afgevaardigde.

Tijdens extra-murosactiviteiten worden slimme apparaten verboden in het basisonderwijs en in de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs, tenzij de directie of haar afgevaardigden (bijvoorbeeld leraren) toestemming hebben gegeven. Scholen worden verplicht een sanctiebeleid te hanteren dat zij zelf vormgeven in het schoolreglement.

Ook volwassenen zouden beter vaker disconnecteren

Niet alleen voor leerlingen of studenten is het belangrijk om hun smartphonegebruik te beperken, maar ook voor volwassenen. Overmatig gebruik kan zowel de fysieke als mentale gezondheid schaden en onze sociale relaties onder druk zetten.

Constant smartphonegebruik verstoort de concentratie. We worden regelmatig afgeleid door meldingen, telefoongesprekken of apps. Dat kan ergernis oproepen in de omgeving en zelfs de relaties op lange termijn beïnvloeden. Mensen hebben behoefte aan oprechte aandacht: iemand die kijkt, luistert en begrip en respect toont. Minder smartphonegebruik helpt de focus te verbeteren, zowel op het werk als thuis, waar aandacht voor elkaar net zo cruciaal is. Minder prikkels van smartphones brengen rust en creëren ruimte voor luisterbereidheid. Te veel tijd op de telefoon leidt vaak tot minder face-to-face-interacties met familie en vrienden. Door minder tijd aan de smartphone te spenderen, kan je meer aandacht besteden aan persoonlijke gesprekken en het verdiepen van sociale relaties. Zo verliezen we elkaar niet uit het oog, letterlijk en figuurlijk.

Studies tonen aan dat overmatig smartphonegebruik, vooral voor sociale media, kan bijdragen aan gevoelens van stress en angst, en verslavend kan werken. De constante informatiestroom, het vergelijken met anderen en het gevoel altijd 'aan' te moeten staan, versterken negatieve emoties. Het beperken van smartphonegebruik kan helpen die gevoelens te verminderen.

Minder tijd op je smartphone betekent meer tijd om bewust aanwezig te zijn in het moment. Door bewuster om te gaan met smartphonegebruik kunnen we dus onze gezondheid, productiviteit en sociale relaties verbeteren.

Ook afleiding tijdens het leren

Smartphones bieden toegang tot apps, sociale media, games en berichten, wat het moeilijk maakt om gefocust te blijven op schoolwerk. Zelfs korte onderbrekingen door meldingen kunnen de concentratie verstoren, waardoor het langer duurt om taken af te ronden. Het gebruik van smartphones tijdens het studeren bevordert uitstelgedrag, omdat leerlingen vaak geneigd zijn tijd te verspillen met het controleren van sociale media of andere apps, in plaats van productief te werken.

Overleg met focus op zinvolheid en minder op sanctie

Een verbod moet gepaard gaan met overleg, zodat ieders standpunt gehoord wordt en argumenten begrepen en erkend kunnen worden. Er zijn valide argumenten voor het gebruik van technologie in het onderwijs, maar er zijn alternatieven voor de smartphone. Het onderwerp vraagt om genuanceerd overleg, omdat het vinden van een balans tussen technologie en traditionele leermethoden vaak de sleutel is. Laten we communicatie gebruiken waarvoor het noodzakelijk is, maar op een manier die onze gezondheid en concentratie niet schaadt.

Laten we in 2025 kiezen voor een gezondere aanpak en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor een positieve verandering. Dat kunnen we bereiken wanneer alle volwassenen het goede voorbeeld geven. Niet alleen versterkt dat de effectiviteit, het helpt ook jongeren het belang van een gezonde leer- en levensstijl in te zien. De stok achter de deur in het schoolreglement werkt dan als een ondersteunend hulpmiddel en zal dan minder aanvoelen als een sanctie. COC wenst je een gezond, energiek en succesvol 2025!

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Het onderwerp vraagt om genuanceerd overleg, omdat het vinden van een balans tussen technologie en traditionele leermethoden vaak de sleutel is.

